

Nijmegen, 18 augustus 2014

Aan: Internet Consultatie, Overheid.nl (<https://www.internetconsultatie.nl/wetvoorkomenmisbruikwob>)

CC: Minister van Algemene Zaken,
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Minister van Justitie,
Openbaar Ministerie

**Onderwerp: Wet voorkomen misbruik Wob, Internet Consultatie
(inclusief Wob-verzoek)**

Uw kenmerk: .

Geachte lezer,

Met ongenoegen hebben wij kennis genomen van verwezen gevallen van dubieuze Wob-verzoeken, de ontstane frustratie bij het ambtelijke apparaat en de wens het misbruik trachten te voorkomen bij wetswijziging. Wij onderschrijven het belang van transparante informatievoorziening door de overheid en dat daarvoor een Wob-verzoek een geschikt middel is wanneer “de informele weg” niet beschikbaar of mogelijk is. Hierin is de mogelijkheid om over te gaan tot een dwangsom een (uiterst) hulpmiddel om de burger te helpen in de machteloosheid wanneer het ambtelijk apparaat hierin niet meehelpt of vertraagt. Het is gepast dat een burger geduld heeft gedurende de gestelde periode en ook in (wederzijds) gesprek gaat met de afdeling die de informatie dient te leveren, zowel mondeling als schriftelijk en via e-mail.

Bij een nuttig Wob-verzoek gaat het de verzoeker om de informatie en zal er meer geduld uitgeoefend worden wanneer er wordt aangegeven/beargumenteerd dat er meer tijd nodig is. In dit geval is er alleen nog maar noodzaak voor een dwangsom wanneer er niet gecommuniceerd wordt, of wordt vertraagd voorbij het moment wanneer de informatie geen bijdrage meer kan leveren in de doelstelling van de verzoeker, zoals een hoorzitting of een onderzoek met een deadline cq. urgentie.

Met dit in gedachten hebben wij gekeken naar de «wijziging», de «memorie», het vraag en antwoord (2469) van lid Fokke (PvdA), de brief van de minister BzK (29279-201) en de verwezen bijlagen: «Evaluatie van een drietal versnellingsinstrumenten uit de Awb», «Monitor Wet Dwangsom», «Omvangrijke en oneigenlijke Wob-verzoeken» en «Kosten en baten voor de overheid van wijzigingen van de Wet openbaarheid van bestuur».

De «wijziging» wil met artikel 12a en 12b de twee weken herstelperiode loslaten, standaard vertraging toestaan en de verzoeker verplichten dit te accepteren, op straffe van het dragen van gemaakte kosten, waardoor het bevechten van het systeem een onzekere, kostbare en slepende kwestie is geworden.

Eerste bezwaar: Wij vrezen dat – in moeilijkere dossiers – de mogelijkheid tot dwang/aanmoediging volledig verdwijnt. Ons verwijt is dat het bestuursorgaan dan al in gebreke is getreden door niet te communiceren dat de informatievoorziening vertraging oploopt en te komen met een redelijke en haalbare termijn.

Naar onze mening is het bestrijden/filteren van dubieuze Wob-verzoeken geen taak voor “(juridische) instrumenten”, zoals in de «memorie» wordt verzocht, maar in persoonlijk contact. De Raad voor het Openbaar Bestuur heeft daar de notitie ‘Hoe hoort het eigenlijk? Passend contact tussen overheid en burger’ over geschreven.

De reparatie door de angel ‘dwangsom’ er uit te halen is in onze ogen buiten proportie. U treft hiermee de goedwillendheid van burgers en bestuursorganen, evenals de doelstelling van de Wet openbaarheid van bestuur: transparante en volledige informatievoorziening.

Ons **tweede bezwaar** is dat er geen cijfermatige argumentatie bij de internetconsultatie is toegevoegd en dat deze ook ontbreekt bij de communicatie hierover. Pas in de verwezen bijlagen zijn cijfers te vinden [in volgorde van verwijzing en dus aangenomen prioriteit binnen argumentatie].

- a) in de «Evaluatie (..)» wordt alleen over ‘oneigenlijk gebruik’ van de dwangsom als bloemlezing gesproken in Box 2.1 (p.13) en aangestipt in 5.3.2 (p.48). In de «Monitor (..)» feitelijk alleen tabel 7.6 (p.36). Deze twee documenten bevatten alleen maar verwijzingen naar “het feit” dat er een probleem is. Het aantal vermelde dwangsommen – zowel dubieuze als terechte! – lijkt ons maar een zeer klein deel te zijn van de ingediende verzoeken en er is geen cijfermatig onderscheid tussen beide categorieën.
- b) in «Omvangrijke (..)» wordt hier dan ook dieper op de materie ingegaan, aan de hand van de criteria (p.5) gericht op (1) verdienen van geld, (2) frustreren en/of vertragen en (3) obsessief streven tot openbaarmaking. Dit derde criterium maakt het onderzoek al vertekend gezien ‘openbaarmaking’ het recht van de burger is in de geest van de Wob en ‘noodzaak van geheimhouding’ een reden is om een Wob-verzoek af te wijzen. Het niet willen verstrekken van de documenten die als argumentatie worden aangedragen bij besluiten en beleid is een feit van falend bestuur.
- c) verder vertelt «Omvangrijke (..)» (2.3, p.20) dat de meeste verzoeken binnen een werkdag (72%) of binnen 1-10 werkdagen (16%) worden afgehandeld. Maar 1% doet er meer dan 40 werkdagen over. Dit is an sich al een argument tegen de onmogelijkheid om dubieuze Wob-verzoeken tot een dwangsom te laten leiden. Het is de taak, in kader van de Wob, van de bestuurslaag om deze spoedig en afdoende af te handelen.
- d) pas in «Kosten (..)» wordt over bedragen en daadwerkelijke gevolgen gesproken. Deze gegevens zijn niet/moeilijk naast die van de andere bijlagen te leggen en dus te controleren. Binnen de genoemde kosten zijn niet te onderscheiden wat het de kwaadwillende burger oplevert. De kosten van circa 14 miljoen euro zijn daardoor niet terug te brengen tot fraude en dus moeten deze kosten worden gezien als beleidskosten. (*N.B. deze kosten zullen pas verdwijnen wanneer de gehele Wet openbaarheid van bestuur wordt afgeschaft, wat een zeer slecht idee is.*)
- e) als opvallend dubieus kenmerk worden “verzoeken ingediend in vakantie perioden” genoemd. Dit komt op ons over als pure luiheid van bestuursorganen gezien ze zelf ook een merkbare toename van burgerparticipatie- termijnen (zoals ter inzage legging en consultaties) in vakantieperioden plaatst.
- f) er zijn geen gegevens beschikbaar over hoeveel personen/organisaties dubieuze Wob-verzoeken doen. Hierdoor is het ook onmogelijk om gepast in te grijpen en is een wetwijziging onterecht.

Ons **derde bezwaar** is dat de verstrekte gegevens niet onpartijdig zijn: alleen bestuursorganen zijn benaderd en het verhaal van de beschuldigde burger is niet gehoord. Er zijn geen gegevens opgenomen van veronderstelde onafhankelijke organen, zoals het Openbaar Ministerie en uitspraken van rechters. In moeilijkere dossiers kunnen Wob-verzoeken onderdeel zijn van een conflict, het bestuursorgaan de burger frustreren en zelfs op kosten jagen door niet tijdig met een verzoek om te gaan.

Daarom ook een **verzoek in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur**: Wij ontvangen graag een overzicht dan wel rapport dat de urgentie van een zo drastische reparatie van de Wob beargumenteert, met in achtneming van de volgende gegevens:

- Het aantal binnen gekomen Wob-verzoeken en de daarvoor gemaakte kosten
- Het aantal dwangsommen, met het betaald bedrag
- Het aantal Wob-verzoeken en dwangsommen met dubieus karakter en hun bedragen
- Het aantal Wob-verzoeken die zonder dwangsom de gestelde perioden zijn overschrijden
- Het aantal aangiftes, vervolgingen en uitspraken in het kader van fraude door middel van dubieuze Wob-verzoeken
- Hoe dubieuze verzoeken objectief herkend kunnen worden en "wie" dit bepaald

Dit geldend over de volledige periode dat de Wet openbaarheid van bestuur van kracht is, in acht genomen mogelijke trendontwikkelingen per jaar. Hierbij ook toegevoegd de ethische afweging met betrekken tot relevantie en een onafhankelijk advies met betrekking tot (en alle reacties binnen) deze consultatie en haar verloop tot wetsvoorstel.

Gezien de aangeschreven bestuursorganen (ministers, haar ministeries en OM) dit hoogstwaarschijnlijk niet volledig kunnen beantwoorden en meervoudige beantwoording van dit Wob-verzoek overbodig is, kan dit in samenwerking gedaan worden.

Conclusie: De kracht van een Wob-verzoek is dat de burger/organisaties geïnformeerd worden. Door dit te bemoeilijken vermindert de overheid haar transparantie, openheid en controleerbaarheid. Juist in geval van geschillen met bestuursorganen moet de betrokken informatie geleverd kunnen worden zodat de burger haar mening/inzicht/verweer kan vormen en doen. Een dwangsom helpt daarbij. Negatief bezien veroordeeld deze "reparatie" iedere Wob-verzoeker tot het zijn van een "crimineel". Daarvoor is de Algemene Wet Bestuursrecht al zeer geschikt bevonden, zoals die geregeld door ambtenaren te pas en te onpas wordt toegepast. Omgang met Wob-verzoeken behoort in de Awb zijn vast gelegd, zoals het al is, niet ergens anders.

Er zijn andere oplossingen in te beelden:

- door eerst met de burger te communiceren, voordat te veel procedureel werk wordt verricht. De Raad voor het Openbaar Bestuur heeft daar de notitie 'Hoe hoort het eigenlijk? Passend contact tussen overheid en burger' over geschreven.
- ambtelijk; bij de ontvangstbevestiging categoriseren hoeveel werk het is. De doorsnee burger is begripvol voor redenen van vertraging, zoals "erg veel liggende aanvragen" of "betreffende document wordt over x-tijd gepubliceerd".
- het introduceren van een (digitaal) loket voor Wob-verzoeken, waar een inventariserende vragenlijst ingevuld kan worden zodat de meest voorkomende vragen van ambtenaren al beantwoord worden en ze hier niet naar hoeven gissen. Hier kan ook geïndexeerd worden hoe zwaar het verzoek is.

Wij hopen voldoende bezwaren kenbaar te hebben gemaakt en ruim voldoende informatie verstrekt voor het vervolgproces. Wij hopen dat de Wet openbaarheid van bestuur een adequaat

functionerend middel blijft tussen burger en bestuursorganen; transparantie, openheid, controle en daadkracht, ook in moeilijkere onderlinge situaties.

Met vriendelijke groeten,
uitgevoerd in opdracht van het landelijk bestuur van de Pacifistisch-Socialistische Partij '92,

S.G. Wierda
wetenschappelijk bureau i.o.

Bijlagen: 0